

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annaei Senecae Tragoediae

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Amstelodami, 1662

Actus quartus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-770](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-770)

Nemo confidat nimium secundis, 615
 Nemo desperet meliora lapsis.
 Miscet hæc illis, prohibetque Clotho
 Stare fortunam. rotat omne fatum.
 Nemo tam divos habuit faventis,
 Craftinum ut possit sibi polliceri. 620
 Res Deus nostras celeri citatas
 Turbine versat.

616. *Meliora*] In rebus advertis. *Idem*.
Farnabius.

617. *Hæc illis*] Adversa secundis.
Idem. *Clotho*] Vna è Parcis. *Hercul*.
Fur. 558. *Idem*.

618. *Stare*] Diu in eodem statu
 manere. *Idem*.

622. *Turbine*] Volubilitate. *Idem*.
 Turbo celerior & concitator est ven-
 to. De turbine Seneca lib. 7. nat. quæst.
 cap. 9. *mira velocitate jus & mira bre-
 vitas est*. quid sit docet, inquiring: *effi-
 cit turbinem*, plurium ventorum inter
 ipsos luctatio. *Delcius*.

ACTUS QUARTUS.

NUNCIUS. CHORUS.

*Crudele Atrei facinus & epulas nefandas, in quibus aponebantur
 Thyestæ sui liberi, digna quæ ex oculis spectatorum sublata intus ge-
 nerentur, narrat nuncii facundia præfens.*

Nunc. Quis me per auras turbo præcipitem vehet,
 Atraque nube involvet, ut tantum nefas 625
 Eripiat oculis? ô domus, Pelopi quoque
 Et Tantalò pudenda! *Chor.* Quid portas novi?
Nunc. Quænam ista regio est, Argos & Sparte pios
 Sortita fratres? & maris gemini premens
 Fauces Corinthos? an feris Ister fugam

Præ-

625. *Pelopi*] Vel ipsius crudelibus ty-
 rannis erubescenda. *Farnabius*.

627. *Quanam*] Civilisne Græcia
 an barbara Scythia? *Idem*. *Argos &
 Sparte impios*] Sic fecit Cruterus è
 Pall. quum esset antea: *Sparte & Ar-
 gos*: quod hoc minus conveniret *ty-
 rantis*. Recte ille: sed ut omne men-
 dum è versu tollatur, scribe cum Etruf-
 co: *Argos, & Sparte pios Sortita fra-
 tres*. Pûta Castorem & Pollucem.

*Phœnissis: Spartenque fratre nobilem
 gemino*. Hinc belle Staius Iovem in-
 ducit loquentem de instanti Thebano-
 rum fratrum certamine: *Ledaï videant
 neu talia fratres*. Ne tam pii exemplum
 impietatis norint in fratribus. *Gronov*.

628. *Maris*] Corinthus sita in I-
 sthmo, i. in angustiis inter Ægeum &
 Ionium maria. *Farnabius*.

629. *An feris Ister fugam Præbens
 Alanis?*] Interpretantur Danubium
 fuga

Præbens Alanis? an sub æterna nive 630

Hyrcana tellus? an vagi passim Scythæ?

Quis hic nefandi est conscius monstri locus?

Chor. Effare: & istud pande, quodcumque est malum.

Nunc. Si steterit animus, si metu corpus rigens

Remittet artus. hæret in vultu trucidis 635

Imago facti. ferte me insanæ procul

Illo procellæ; ferte, quo fertur dies

Hinc raptus. *Chor.* Animos gravius incertos tenes.

Quid sit, quod horres, ede, & auctorem indica.

Non quero quis sit, sed uter. effare ocius. 640

Nunc. In arce summa Pelopææ pars est domus

Conversa ad Austros; cujus extremum latus

Æquale monti crescit, atque urbem premit,

Et contumacem regibus populum suis

Ha-

fuga celeri fluentem per Alanos crudelissimos Scythiæ populos. At Senecæ *Ister præbens fugam*, qui citatum accessum & recessum dat vagis illis populatoribus hiberno tempore quum congelati sunt. Fuga huic auctori quævis velox initio. Habet compluribus in Naturalibus Quæstionibus. Gronovius.

630. Alanis?] Hi juxta Plinium & Ammianum Sarmatiam Europæam incoluerunt; juxta alios vel Daciam partem, vel ulterioris Scythiæ. Alanorum formam habes apud Claudianum, de bello Gethico: Cui naturâ breves animis ingentibus artus Finxerat, immantique oculos infecerat ira: Vulneribus pars nulla vacat, rescissaque contis Gloria sedati splendet jactantior oris. Lucanus lib. 10. feritatis & crudelitatis exempla, Mauros, Scythas, & Alanos proponit. Delrius. An sub æterna nive] An perenni nive vexata adeoque insculpta & fera Hyrcania, pardis & tigribus famosa? Farnabius.

631. Vagi] Vide Herc. Fur. v. 532. Idem.

632. Quis hic nefandus est con-

sciis, &c.] Hunc versum in eadem Nuntii persona continuat Flor. & solum sequentem dat Choro. Haud dubie commodus. Et observavit Delrius. Gronovius.

634. Si steterit] Si animus se collegerit & firmiter, corporis jam metu stupidi organis & membris resolutis. Farnabius.

635. Hæret] Etiam dum ante oculos versatur trucidis imago facti. Idem.

637. Illo] Ad Antipodas, ad alterum Hemisphærium. Idem.

638. Animos] Morando & refugiendo, in graviore metu animos nostros suspendis. Idem.

639. Effere, auctorem indica] Flor. cum illis facit, qui, ede & auctorem indica. Non tam vivide, inquit Gruterus. Oro te, propter quid? Oedipo. Quem memoret, ede, Phæbus. Hippolyto: Quis, ede, nostri decoris everserit. Gronovius.

640. Non quero] Procul dubia alter est effaribus. sed uter? Farnab.

643. Urbem] Urbis imminet, quam vi reprimit metueque coercet cives. Sup. vers. 453. Idem.

645. Ha-

Habet su
Immane
Variis co
Post ista
In multa
Arcana in
Alta vetu
Penetrat
Præbere
Sed taxus
Obscura
Despectu
Hinc auf
Hinc pet
Affixa in
Fractiqu
Victæ qu
Et omne
Fixus t
Et de tri

645. Ha
unde telis o
Farn. Turb
venire soleb

650. Ar
Lipsius) qu
in amplitud
quod omnes

652. Pen
Dii Penates
653. Fern
fructifera:

654. Ni
cas. vel me
μελάνθρο
cap. 19. Id

656. Vin

657. Au
spicia forin

658. La
tisque lib.

Habet subictu: fulget hic turbæ capax 645
 Immane tectum, cujus auratas trabes
 Variis columnæ nobiles maculis ferunt.
 Post ista vulgo nota, quæ populi colunt,
 In multa dives spatia discedit domus.
 Arcana in imo regio secessu patet,
 Alta vetustum valle compefcens nemus,
 Penetræ regni. nulla qua latos solet
 Præbere ramos arbor, aut ferro colit
 Sed taxus, & cupressus, & nigra ilice
 Obscura nutat silva; quam supra eminens 655
 Despectat alte quercus, & vincit nemus.
 Hinc auspicari regna Tantalidæ solent,
 Hinc petere lapsis rebus & dubiis opem.
 Affixa in hærent donâ: vocales tubæ;
 Fractique currus; spolia Myrtoï maris;
 Victæque falsis axibus pendent rota;
 Et omne gentis facinus, hoc Phrygius loco
 Fixus tias Pelopis: hic præda hostium;
 Et de triumpho picta Barbarico chlamys.

Fons

645. Habet] *Ἐνὶ ἔργοις ἀρετῆς.*
 unde telis cogant feriantque rebelles.
Farn. Turba] Huc enim populus con-
 venire solebat ad mania publicâ. *Idem.*
 650. Arcana] Si arcana (inquit
 Lipsius) quomodo patet? Patet, sc.
 in ampliudinem & spatium, non
 quod omnes ingrediantur. *Idem.*
 652. Penetræ] Lararium, in quo
 Dii Penates. *Idem.*
 653. Ferro] Falce putari, ut solent
 fructifera. *Idem.*
 654. Nigra] Propter frondes opa-
 cas, vel medullam nigrâ, unde &
πελάριον dicitur Theophrasto. l. 9.
 cap. 19. *Idem.*
 655. Vincit] Altitudine superat. *Id.*
 657. Auspicari] Per auguria & au-
 spicia fortiri & inire regna. *Idem.*
 658. Lapsis] Sic Lipsius, sed ple-
 que lib. *Idem.* non quæ corruperint

jam, sed quæ ruinam minantur. *Del-*
rius. Flor. *Idem.*
 659. Donâ] *Ἀνὰ θεῶν*, votiva
 donaria & monumenta Diis consecra-
 ta, affixâ hinc quercui pendent. *Farnab.*
 660. Fractique] Curus Oenoniam
 fractus & Pelopis quo Hippodaniam
 abstulit, usus fraude Myrtuli, quem pe-
 nitentem mercedem in mare præcipi-
 tavit, unde Myrtoum dicitur. supra
 vers. 138. *Idem.*
 661. Falsis] Sablata modicis fibu-
 la, vel fibula, seu axe secundum alios,
 plumbea affixâ. *Idem.*
 662. Omne] Tantalæ gentis faci-
 norum omne monumentum. *Idem.*
 663. Tias] Insula Phrygius in
 usu, cujus lobii sub mento connecte-
 bantur, & ipse Pelops è Phrygia Eli-
 dem advenerat. *Idem.*
 664. De triumpho] Acu picta chla-
 mys,

locus?
 que est mal
 rigens
 certos tenes
 n indica.
 cius.
 domus
 latu
 emit,
 tunc versum in ce
 continuat Flor. &
 dar Choro. Har
 Et observat
 it] Si animus
 t, corporis jam
 & membris red
 tiandum antea
 ago facti. *Idem.*
 Antipodas, ab
 um. *Idem.*
 Morando &
 ori metu animus
 dem.
 Eorem indica
 , ede & autem
 vide, inquit
 pter quid? Oe
 de, Phœbus. H
 nostri decoris
] Procul dicit
 sed uter? Farn
 ubi imminet,
 que coëctet
 m.

Fons stat sub umbra tristis, & nigra piger 665
 Hæret palude. talis est diræ Stygis
 Deformis unda, quæ facit cælo fidem.
 Hic nocte cæca gemere ferales deos,
 Fama est: catenis lucus excussis sonat,
 Ululantque Manes. Quidquid audire est metus, 670
 Illic videtur. errat antiquis vetus
 Emissa bustis turba, & insultant loco
 Majora notis monstra. Quin tota solet
 Micare flamma silva, & excelsæ trabes
 Ardent sine igne. sæpe latratu nemus 675
 Trino remugit: sæpe simulachris domus
 Attonita magnis. nec dies sedat metum.
 Nox propria luco est, & superstitio inferum
 In luce media regnat. Hinc orantibus
 Responfa dantur certa, cum ingenti sona 680
 Laxantur adyto fata, & immugit specus
 Vocem Deo solvente. Quo postquam furens
 Intravit Atreus liberos fratris trahens,
 Ornantur aræ. quis queat digne eloqui?
 Post terga juvenum nobiles revocat manus, 685

mys, spoliū Phrygiæ adeptum.

Farnabius.

665. *Stas.] Stagnat instar Stygis. Id.*

666. *Stygū.] Vide Hercul. Fur. vers. 711. Idem.*

667. *Quæ facit cælo fidem.] Facit ut diis credatur, qui ejus jurare timens, & fallere nomen, juxta Hesiodum in Theogon. Homerum Odyss. 2. & Apollonium Argonaut. 5. vid. Hercul. Fur. 711. Delrius.*

668. *Hic nocte tota.] Sic Mss. non cæca, quod vulgo circumfertur, inquit Gruterus. At quod vulgo ante illum circumferebatur, perspicue habet vetustissimus codex. Ergo restituarunt Gronovius. Ferales.] Majora, quam quæ nos vidimus monstra. Vel apparent umbrae majores humano cor-*

pore. & angustiores. Farnabius.

676. *Trino.] Velut Cerberi trifaucis latratu. Idem.*

677. *Nec dies.] Etiam interdictu hæc videntur & audiuntur. Idem.*

678. *Nox.] Lucus tenebrosus est. Idem. Superstitio.] Et vana inferorum apparicio hic dominatur. media diel luce. Idem.*

681. *Laxantur.] Pandantur, emittuntur. Idem.*

685. *Nobiles relegat manus.] Lam restituit Gruterus: nobiles revocat manus. Idem nobis in duobus Florentinis, duobus Theodosiis. Foxiensis bibliotheca, Heinsiano, Vossiano, Norico, & quem gloriæ habeo; apparuit. Alii renouat; vel rancat; quæ eodem alludunt. Vide Observat. 2. 19. Gronovius.*

686. *Vis-*

Et mœs
 Non thu
 Tangen
 Servatu
 Non rito
 Nunc. Ip
 Letale c
 Stat ipse
 Contre
 Attendi
 Lucus t
 Nutavit
 Ac fluct
 Atrum

686. *Vis-*

bit regalium

687. *Sa-*

dimarum

688. *M-*

è sale con-

ma, focu-

erat. hinc

vers. 497.

690. *Q-*

victimas?

positos im-

pros. Virg-

Suppositi

Idem.

695. *A-*

Lipius è c-

litione fiden-

stemum

Nilil est e-

nos ab illa

probata.

mus certu-

mor magis

prater eati-

scripto pra-

custodem

vero pra-

Gronoviu-

Et mœsta vitta capita purpurea ligat:
 Non thura desunt, non sacer Bacchi liquor,
 Tangensve salsâ victimam culter mola.
 Servatur omnis ordo, ne tantum nefas
 Non rite fiat. *Chor.* Quis manum ferro admovet? 690
Nunc. Ipse est sacerdos, ipse funesta prece
 Letale carmen ore violento canit.
 Stat ipse ad aras, ipse devotos neci
 Contrectat, & componit, & ferro admovet.
 Attendit ipse, nulla pars sacri perit.
 Lucus tremiscit, tota succusso solo
 Nutavit aula, dubia quo pondus daret,
 Ac fluctuanti similis, è lævo æthere
 Atrum cucurrit limitem sidus trahens.

686. *Vitta*] Et vitta purpurea obnubir regaliū victimarum capita. *Farn.*
 687. *Sacer*] Vinum capitibus victimarum aspersum. *Idem.*
 688. *Mola*] Mola ex hordeo & è sale confecta: qua frontem victimæ, focum & cultros aspergere moris erat. hinc *Immolare.* Vide *Hippol.* vers. 497. *Idem.*
 690. *Quis manum*] Quis feriebat victimas? *Idem.* *Ferro*] Cultros suppositos impellit. *Supponunt alii cultros.* *Virgil.* 6. *Æneid.* & 3. *Georg.* *Suppositi* tinguntur sanguine cultri. *Idem.*
 695. *Attendit ipse.*] Sic præclare *Liphius* e codice suo, in cuius annotatione fidenter expungas licet illud postremum & superstitiosum, *Tamen.* Nihil est enim, quod deterrete debeat nos ab illa scipitua etiam *Floréncino* probata. *Plinius* lib. 28. cap. 2. *Vidimus* certis precationibus obsecrassé summos magistratus: & ne quid verborum præteratur aut preposterum dicatur, de scripto præite aliquem; rursusque alium eusdem dari, qui attendat; alium vero præponi; qui faveri linguis jubeat. *Gronovius.* *Attendit*] *Hoc agit:* ob-

servat, pro ritu extrisicij, motus gestusque hostiarum ad aras. vide *Oedip.* vers. 352. In sacris enim dicebatur *hoc age,* id est, atende. Ipse præcone aut monitore opus non habet, ipsemet *hoc agit.* *Farnabius.* *Nulla*] Nullus sacrificij ritus omittitur. *Idem.*
 695. *Succusso*] Commoto. *Idem.*
 697. *Quo pondus*] In quam partem caderet. *Idem.*
 698. *È lævo*] È sinistra parte cæli, quod Græcis omen malum, ut quibus auguria capientibus antica pars septentio: ut Romanis contra bonum omen, quibus in auspicijs pars antica Meridies, cum utrisque conveniat Orientem esse dextram cæli partem, Occidentem sinistram. *Idem.*
 699. *Atrum cucurrit limitem*] Vestigium atrum ajunt mortis scelerisque imminentes signum. Ego sidus illud crassa ac nebulosa velut regula vel linea relicta viam, qua transit ærem; signans, intelligo omen intercesa lucis & tenebrarum diurnarum per epulas Thyestæas. In contrarium *Virgilius.* *notisque per umbram Stellarum longos à tergo abscere trahunt.* *Gronovius.*

686. 17

Libata in ignes vina mutato fluunt 700
 Cruenta Baccho. regium capiti decus
 Bis terque lapsum est, flevit in templis ebur.
 Movere cunctos monstra: sed solus sibi
 Immotus Atreus constat, atque ultro deos
 Terret minantes. jamque dimissa mora 705
 Affluit aris, torvum & obliquum intuens.
 Jejuna filvis qualis in Gangeticis
 Inter juvencos tigris erravit duos,
 Utriusque prædæ cupida, quo primos ferat
 Incerta morsus, flectit huc rictus suos, 710
 Illo reflectit, & famem dubiam tenet;
 Sic dirus Atreus capita devota impia
 Speculatur iræ. quem prius mactet sibi,
 Dubitat; secunda deinde quem cæde immolet.
 Nec interest: sed dubitat, & sævum scelus 715

Juvat

700. Mutato] Vino in sanguinem mutato. Farnabius.

701. Regium] Diadema non semel è capite Atrei decidit. Idem.

702. Flevit in templo ebur.] Eburnæ statua flevere. Idem. Solemne prodigium. Tibullus lib. 2. Et simulacra Deum lacrymas fudere repentes. Ovidius 15. Metamorph. Mille locis lacrymavit ebur. Lucanus lib. 7.

torantia fletu vsque ad Thessaliam Romana & publica signa. Silius lib. 8.

lacrymaque vetusta Effigie patris late fluxere Quirini. Iulius Obsequens, in lib. de prodigiis testatur, L. Emilio Paulo & Cn. Bæbio Tamphilo coll. Lanuvii Iunonis sospitæ simulacrum lacrymasse, Ap. vero Claudio & M. Perperna coll. Apollinis effigiem per quadriuum flevisse. Deltrius. Fere enim dii ex ebore. Ovidius de arte amandi. At cum pàm pa frequens cælestibus ibit eburnis. Sic sane erui è codice antiquo. De cuius senectute sinceritate nullus dubitavit Pyrrhonius. Vulgo: certantibus ibit ephæbis. Grætetus.

703. Movere] Prodigia hæc terrerunt omnes, qui ea in cælo vel templis animadvertent. Farnabius.

705. Minantes.] Illi exitium, & his ostentis ab instituto scelere deterrentes. Idem.

707. Gangeticis] India sylvis præquam fluit Ganges. Idem.

708. Inter juvencos] Ovid. 5. Metamorphos. Tigris ut auditis diversa valle duorum. Estimulata fame mugitibus amentorum, Nescit utro potius ruat, & rucere ardet utroque. Deltrius.

715. Sed dubitat & tantum scelus] Flor. sævum scelus. Quam sæva gaudeant impetu (unde & severitas interdum pro impetu ponitur, & severitas est furioso impetu agere) ille deliberat, quamvis nihil interit, hunc prius invadat an altum, partem voluptatis in crudelitate purat, quod licet eam per commodum & dispoite exsequi. Medea: Perfructo lento scelere, ne propera, dolor, &c. Dubitare est deliberare. Suetonius Claudio cap. 35. Dubitavit adhibitis principibus viris, an obtemperaret.

Juvat o
 Nunc. P
 Avo dic
 Chor. Q
 Nunc. S
 Perire f
 In vuln
 Jugulo
 Ferro ca
 Hac pan
 Tunc ill
 Adicitq
 Cervice
 Querulu
 Chor. Q
 Puerone
 Nunc. Si
 In cæde
 Cruore
 Non por
 Vitulis
 Non alit

raret. Neron
 an privati
 nicos daret
 tium decies
 massi Mil.
 cati amicis
 eos. Quod
 jecerunt: N
 Gronovius.

717. Pri
 quos ei frate
 unde alibi
 me sepulch
 dicit fuisse
 tertium non
 & Hyginus
 censer Interp
 minibus,

Juvat ordinare. *Chor.* Quem tamen ferro occupat?

Nunc. Primus locus (ne deesse pietatem putes)

Avo dicatur; Tantalus prima hostia est.

Chor. Quo juvenis animo, quo tulit vultu necem?

Nunc. Stetit sui securus, & non est preces 720

Perire frustra passus: ast illi ferus

In vulnere ensē abscondit, & penitus premens

Jugulo manum commisit. educto stetit

Ferro cadaver: cumque dubitasset diu

Hac parte an illa caderet, in patrum cadit. 725

Tunc ille ad aras Plisthenem sævus trahit,

Adicitque fratri: colla percussa amputat.

Cervice cæsa truncus in primum ruit:

Querulum cucurrit murmure incerto caput.

Chor. Quid deinde geminâ cæde perfunctus facit? 730

Puerone parcit? an scelus sceleri ingerit?

Nunc. Silva jubatus qualis Armenia leo

In cæde multa victor armento incubat,

Cruore rictus madidus, & pulsa fame

Non ponit iras? hinc & hinc tauros premens 735

Vitulis minatur, dente jam lasso piger:

Non aliter Atreus sævit, atque ira tumet,

Fer-

rare. Nerone cap. 21. Dubitavit etiam, an privatus spectaculis operam inter scenicos daret, quodam pratorum seferium decies offerente. Ita optime Salmastii Mss. codex. i. Deliberavit advocatis amicis, consultavit inter amicos. Quod qui non intelligerent, subjecerunt: Non dubitavit operam dare. Gronovius.

717. *Primus locus*,] Filii Atrei, quos ei frater apposuit, tres fuerunt: unde alibi, — liberis plenus tribus *In me sepultis*. Tragicus eorum nomina dicit fuisse, Tantalum & Plisthenem, tertium nomine non exprimit; quem & Hyginus omittit. Tres eisdem recenset Interpres Euripidis, sed alii nominibus, Aglaum, Orchomenum,

Caleum. *Fabricius.* Ne deesse] Per ironiam. *Farnabius.*

718. *Avo*] Sup. v. 522. fil. Thyestæ qui avi nomen tulit. *Idem.*

723. *Jugulo*] In Jugulo Tantalus capulo tenuis addidit ensē. *Idem.*

725. *Hac parte an illa*] Nam & hoc extipices observabant. lege Briffon. lib. i. de Formul. & hunc locum adde. *Delrius.*

726. *Plisthenem*] Secundum Thyestæ filium. *Farnabius.*

727. *Adicitque*] Adjicit, addit, fratri comitem necis. *Idem.*

730. *Geminâ*] Tantalus & Plisthenis. *Idem.*

731. *Puerone*] Tres ergo nepotes ex fratre jugulavit. *Delrius.*

Ferrumque gemina cæde perfusum tenens,
 Oblitus in quem rueret; infesta manu
 Exegit ultra corpus. at pueri statim 740
 Pectore receptus ensis, in tergo exstitit.
 Cadit ille, & aras sanguine extingvens suo,
 Per utrumque vulnus moritur. *Chor.* O sævum scelus!
Nunc. Exhorruisti? hæcenus sistat nefas,
 Pius est. *Chor.* An ultra majus aut atrocius 745
 Natura recipit? *Nunc.* Sceleris hunc finem putas?
 Gradus est. *Chor.* Quid ultra potuit? abjecit feris
 Lanianda forsan corpora, atque igne arcuit.
Nunc. Utinam arcuisset, ne tegat functos humus,
 Ne solvat ignis! avibus epulandos licet 750
 Ferisque triste pabulum sævis trahat;
 Votum est sub hoc, quod esse supplicium solet.
 Pater infepultos spectet. ò nullo scelus
 Credibile in ævo, quodque posteritas neget!

Erepta

741. *Ensis, in tergo exstitit.*] Non displicere quidem ait Gruterus, ab-
 blandiri sibi tamen, *exiit.* Lipsius è suo
 annotat, *sterit.* Sed *exstitit* est in Flor.
 pluribusque aliis, & id probamus uni-
 ce. Estque idem quod apparuit, con-
 spectus est. Cicero lib. 1. de divin.
Lysandri statua in capite corona subito
exstitit ex asperis herbis & agrestibus.
 Lib. 2. *At in Lysandri statua capite*
Delphis exstitit corona ex asperis herbis
& quidem subita. Gronovius.

743. *Vtrumque*] Pectoris & tergi.
 Farnabius.

744. *Hæcenus non stat nefas, Plus*
est.] Elegantissime liber Magni Ducis:
hæcenus sistat nefas, Pius est. Si non
 ultra progrediatur, etiam pius possit
 haberi. Defectus articuli *Si.* Ut apud
 Propertium: *Ille velit, poterit magnes*
non ducere ferrum. Virgilius in sexto:
Partem opere in tanto, sinevex dolor, lea-
re haberes. Sunt quidem, quæ audistis,
 scelerata: sed quæ possint pia vocari in
 comparatione illorum, quæ restant.

Medea: quicquid admiffum est adhuc,
 Pietas vocatur. Gronovius.

748. *Ignis*] Rogo illis interdixit.
 Græci, Romani & Barbari cadavera
 comburebant, igne ea purgari creden-
 tes. *Delrius.*

749. *Ne tegat*] Non optamus ut
 sepelisset, non ut combussisset, utinam
 avibus & feris abjecisset, neque, &c.
 & hoc voto dignum est. i. e. optandum
 quod alibi est supplicium, ut inse-
 pultum parentes & amici videant.
 Farnabius.

753. *Pater*] Ianus Gruterus horum
 verborum trigam *Pater infepultos spe-*
ctet. Choro adscriptam vult, ut inter-
 rupeit sermonem Nuncii; coniectante
 coactum patrem inspectare hanc lan-
 nienam filiorum: subjiciatque statim
 Nuncius; Non, non; nemo conjectur-
 ris ullis assequetur scelus illud, adeo
 est inusitatum, supraque omnem fi-
 dem. *Idem.*

754. *Neget!*] Neget factum esse,
 non credat. *Idem.*

Erepta v
 Spirantq
 At ille fi
 Et adhuc
 Postquam
 Jam frat
 In memb
 Humero
 Denudat
 Tantum
 Hæc ver
 Stillant
 Querent
 Tranfili
 Bis ter r

756. Ven
 spiritus. Far

757. *Fibræ*
 radices. *Idem*
 disquisit stur

759. *Vac*
 vacat. *Idem*

762. *Lact*

763. *Den*

ritate codici
 arati deler h

Advers. 15. 1.

quin & scrip
 tamen illud

git aut tale q
 quam facile

nem fibra sti
 genda. apu

exstirpare;

in summum

bum alio fen
 gioni. prior

posteriori ci
 dice mox E

Stillant cam
 764. Da
 eos fratri o
 didit, Farn

Erepta vivis exta pectoribus tremunt, 755

Spirantque venæ, corque adhuc pavidum salit.

At ille fibras tractat, ac fata inspicit;

Et adhuc calentes viscerum venas notat.

Postquam hostiæ placuere, securus vacat

Jam fratris epulis. ipse divisum secat 760

In membra corpus; amputat trunco tenus

Humeros patentes, & lacertorum moras;

Denudat artus dirus, atque ossa amputat:

Tantum ora servat, & datas fidei manus.

Hæc verubus hærent viscera, & lentis data 765

Stillant caminis: illa flammatus latex,

Querente aheno, jactat: impositas dapes

Transiliit ignis, inque trepidantes focos

Bis ter regeſtus, & pati juſſus moram,

Invi-

756. Venæ,] Arteriæ; in quibus spiritus. Farnabius.

757. Fibras] Iecinorum venas & radices. Idem. Fata] Per extispicia disquirat futura. Idem.

759. Vacat] Paradis fratri epulis vacat. Idem.

762. Lacertorum] Pulpas. Idem.

763. Denudat artus dirus,] Auctoritate codicis perverteris calamo exarati delet hunc versum Barthius 10. Advers. 15. Nobis ille nusquam defuit: quin & scripti fere, durus. Displicet tamen illud repetitum amputat. Si eligat aut tale quid substitui possit, reliquum facile ferrem. Ut apud Ciceronem fibra stirpium persequenda & eligenda, apud Columellam, gramina exstirpare, qua nisi manus eliguntur & insumumum rejiciuntur. Nisi tamen verbum alio sensu repetere non duxit religioni. priori enim loco est abscondere, posteriori circumcidere. Et eodem codice mox Barthius: hac lentis data Stillant caminis. Gronovius.

764. Datas] Quas dederant, ubi eos fratri obſides Thyestes fratri tradidit. Farnabius.

765. Hac verubus] Hæc pulpamentata & denudatis artubus partim torret, partim coquit, nam viscera proprie interiora sunt pulmo, secur, cor, illa, præcordia, & in his Extra quæ extant eminentque vel quæ exsecantur, Aruspiciibus inspicienda. Idem.

766. Flammatus] Aqua calida. Id.

767. Querente aheno] Videtur bellum. Optimus liber tamen: Candente aheno. Sequenti piget, crispantes foci, non ferri modo & teneri, sed etiam defendi, postquam trepidantes legendum esse Zinzerlingus planissimum fecit. Delrius quoque & Comelinius hoc in suis, nos in quinque scriptis super Florentinum notavimus. Statius 12. Thebaid. primos ut contigit artus Ignis edax, tremuere rogi. Mox, piccos ignis Flor. Gronovius. Querente] Sibilo inrer coquendum veluti condolentiam testante. Pathos, us & de igne quis. Farnabius.

768. Transiliit] Officio tam nefario defungi abhorruit, ne & ipse, qui alia purgat, contaminaretur. Idem.

769. Bis ter] Vi subactus aheno, non transiliret. Idem.

Inventus ardet. fridet in verubus jecur. 770
 Nec facile dicam, corpora an flammæ magis
 Gemuere. piceus ignis in fumos abit:
 Et ipse fumus tristis, ac nebula gravis
 Non rectus exit, seque in excelsum levans,
 Ipsos penates nube deformi obsidet. 775
 O Phœbe patiens, fugeris retro licet,
 Medioque ruptum merferis cœlo diem;
 Sero occidisti: lancinat gnatos pater,
 Artusque mandit ore funesto suos.
 Nitet fluente madidus unguento comam, 780
 Gravisque vino: sæpe præclusæ cibum
 Tenuere fauces. in malis unum hoc tuis
 Bonum est, Thyesta, quod mala ignoras tua.
 Sed & hoc peribit. verterit currus licet,
 Sibi ipse Titan obvium ducens iter; 785
 Tenebrisque facinus obruat tetrum novis
 Nox missa ab ortu tempore alieno gravis;
 Tamen videndum est. tota patefient mala.

CHO-

774. *Non rectus*] Non in altum re-
 ctus ascendit. *quia gravis neb.* Farnab.

775. *Penates*] Deos Domesticos,
 qui prope focum. Penatibus enim cura
 æterni ignis credita, qui vitæ symbo-
 lum. Sunt enim Penates per quos peni-
 tus spiramus & animæ rationem habemus.
al. penes nos nati. Idem.

776. *O Phœbe*] O Sol, qui alia
 complurima videre scelera sustines,
 hoc tamen in tantum horrebas ut et si
 prope refugeris, sero tamen occi-
 deris. *Idem.*

780. *Nitet fluente*] Horat. 2. cat. 7.
*coronatus nitentes Malobathro Syrio ca-
 pillor.* Delr. Hinc Plauto *nitidiusculum
 caput.* Gronovius.

782. *Præclusæ*] Etiam naturæ præ-
 sagio non deglutire hos cibos. *Farn.*

782. *Tenuere fauces.*] Puta in ore,
 nec deglutire potuerunt. Epist. 82.
*Non in ore crevit cibus, non hæsit in fau-
 cibus.* Suspicabar aliquando: *Re-
 nuere.* Silius lib. 14. *descendere fauces
 Abnuerant sicca iussorum alimenta ci-
 borum.* Gronovius.

784. *Sed &*] Sed & hoc bonum, sci-
 licet quod ignoras quas voraveris da-
 pes, tandem peribit, rescisces *con-
 sucto.* Far.

785. *Sibi ipse*] Itineri consueto
 contrarium Orientem scilicet repe-
 tens. *Idem.*

786. *Novis,*] In solitis. *Idem.*

787. *Nox missa*] Occidente sole,
 unde ortus. *Idem.* *Tempore*] Meri-
 die. *Idem.*

788. *Tota*] Innotescet tibi, quali-
 bus dapibus vesceris. *Idem.*

789. *Terra*Videns Ch
machiQuo
C

Decus

Medio

Cur Ph

Nondu

Noctur

Nondu

Jubet e

Nondu

Tertia

Stuper

Nondu

Quid t

Quæ c

Dejeci

Carcer

Bella g

Pector

789. T

quæ in terr

rans. Farn

790. Cui

giunt, id

794. No

nuncius uo

re solitar.

796. T

ad occasum

te solvere

fos. Idem.

798. No

dit signum

nondum ef

fationes t

noctem in

CHORUS.

Videns Chorus solem retrocedere obstupescit, veritus ne dissoluta mundi machina omnia in antiquum Chaos recidant.

Quo terrarum superumque parens,
Cujus ad ortus noctis opacæ 790

Decus omne fugit, quo vertis iter,
Medioque diem perdis Olympo?

Cur Phœbe tuos rapis aspectus?
Nondum feræ nuncius horæ

Nocturna vocat lumina vesper: 795

Nondum Hesperia flexura rotæ
Jubet emeritos solvere currus:

Nondum in noctem vergente die
Tertia misit buccina signum:

Stupet ad subita tempora cœnæ 800

Nondum fessis bubus arator:
Quid te ætherio pepulit cursu?

Quæ causa tuos limite certo
Dejecit equos? numquid aperto

Carcere Ditis victi tentant 805

Bella gigantes? numquid Tityos
Pectore fessio renovat veteres

Sau-

789. *Terrarum*] Sol calore tuo quæ in tertis ipsosque homines generans. *Farnabius.*

790. *Cujus*] Quo oriente stella fulgunt, id est, non apparent. *Idem.*

794. *Nondum*] Vesper noctis præ-nuncius nondum evocavit stellas luce-re solitas. *Idem.*

796. *Nondum*] Inclinatio currus ad occasum vergentis nondum jubet te solvere equos diurnum iter emen-sos. *Idem.*

798. *Nondum in*] Buccina non de-dit signum ultima patris diei, id est, nondum est hora nona. Græci diem in stationes tres quaternis horis emensi, noctem in vigiliis totidem diviserunt.

Hebræi autem & Romani in quatuor distinctiones, quas buccinæ vel tubæ sonitus indicabat. *Idem.*

802. *Quid te*] Quod horrendum faci-nus vidisti ô Sol, ut refugeret? *Idem.*

804. *Aperto*] Diffraçto. *Idem.*

805. *Visti*] Gigantes quondam à Diis victi: vel, *Diti victi*, id est, quem jam Gigantes vicerunt, adeoque è vin-culis evaserunt. *Idem.*

806. *Tityus Pectore fessio*] Flor. *Ti-tyos. Fessio* explices licet fatigatio & jam indignante carpi eoque per impatien-tiam rebellionem tentante. Nisi scri-pit, *fessio*, id est, lacero, inciso. *Gron-Tityus*] Herc. Fur. vers. 755. & Hip-polyt. vers. 1228. *Farnabius.*

Saucius iras? num rejecto
 Latus explicuit monte Typhoëus?
 Numquid struitur via Phlegræos
 Alta per hostes? & Thessalicum
 Thressia premitur Pelion Ossa?
 Solitæ mundi periere vices:
 Nihil Occasus, nihil Ortus erit.
 Stupet Eoos assueta deo
 Tradere frenos, genitrix primæ
 Roscida lucis, perversa sui
 Lumina regni. nescit fessos
 Tingere currus, nec fumantes
 Sudore jubas mergere ponto.
 Ipse insueto novus hospitio
 Sol auroram videt occiduus,
 Tenebrasque jubet surgere, nondum
 Noctæ parata. non succedunt
 Astra, nec ullo micat igne polus.
 Nec Luna graves digerit umbras.
 Sed quidquid id est, utinam nox sit!

810

815

820

825

Tre-

808. *Iræ?*] Bella in Deos. *Farnabius.*

809. *Monte*] Atna secundum Pindarum & Ovidium: Virgilio, quem secuti ceteri Latini poetæ, inatime ab Homeri εἰν ἀξιμοῖς insula in sinu Pureolano, quam Typhoëo uni è gigantibus superjectam, quod flammæ quandoque vomat, ferunt. *Idem.*

810. *Phlegræos*] A Phlegra valle Thessaliæ, in qua gigantes cum Diis pugnare. Herc. Fur. vers. 443. *Idem.*

812. *Thressia*] Ossa quæ in Thraciam prominere. Herc. Fur. 970. *Idem.*

815. *Stupet*] Aurora solita instruere folis orientalis equos stupet sole retrocedente. *Idem.*

819. *Tingere*] Herc. Fur. v. 26. *Idem.* *Nec fumantes*] Solem veteres astrologi cum apparere desinebat occidere &

interire, & cum rursus apparere incipiebat nasci credebant, in quo errore etiam Epicurum fuisse docet Cleomedes libr. 2. quo loco miram quandam veterum Hispanorum fabulam narrat. ἐμπύλωτον τὸν ἥλιον τῆς ὠκεανῶ, ἵοφον ἐμποιεῖν σθενύριμον ὡς διὰ πορῶν σιδηρῶν ἐν ὕδατι. *Delrium.*

821. *Novus*] Indis exceptus, qui solitus est occidere apud Iberos. *Farnabius.*

823. *Nondum nocte parata.*] Ecce enim Sol sese condens, noctem inducebat & surgere jubebat ante tempus, ideoque imparatam. *Lipsius.*

826. *Graves*] Tenebras densas vel graves, id est, noxias nec salubres. Poëtæ enim umbram positivum quiddam esse volunt. *Farnabius.*

827. *Utinam*] Et non defectio naturæ rerumque dissolutio. *Idem.*

829. Nō

Trepidat
 Percussa
 Cuncta
 Iterumq
 Deform
 Et mare
 Sidera m
 Non æte
 Dux astr
 Dabit A
 Non Ph
 Demet
 Vincetq
 Curvo b
 Ibit in u
 Turba d
 Hic, qu
 Secat ol
 Flecter
 Lapsa v
 Hic, qu
 Reddit

829. Nō

quæ ab initia, cælum

833. *Va* nec non fit836. *Di* secula dim838. *N* opposita p

let terrore

nebræ. *Id*840. *I* celeri, ut

min. conf

841. *C* llimitem.842. *I* elementa

Trepidant, trepidant pectora magno
 Percussa metu, ne fatali
 Cuncta ruina quassata labent. 830

Iterumque deos hominesque premat
 Deforme chaos : iterum terras,
 Et mare & ignes, & vaga picti
 Sidera mundi Natura tegat.

Non æternæ facis exortu 835
 Dux astrorum secula dicens
 Dabit Æstatis Brumæque notas,

Non Phœbeis obvia flammis
 Demet nocti Luna timores,
 Vincetque sui fratris habenas, 840

Curvo brevius limite currens.
 Ibit in unum congesta sinum
 Turba deorum.

Hic, qui sacris pervius astris
 Secat obliquo tramite zonas, 845
 Flectens longos Signifer annos,

Lapsa videbit sidera labens.
 Hic, qui nondum vere benigno
 Reddit Zephyro vela tepenti,

Aries

829. *Ne fatali*] Ne confusa illa,
 quæ ab initio, unitas vel inanitas, omnia, cælum & elementa misceat *Farn.*

833. *Vaga*] Cæli stellati errantes nec non fixas stellas. *Idem.*

836. *Dux*] Sol anni tempestates & secula dimensus. *Idem.*

838. *Non Phœbeis*] Nec Luna Soli opposita per totam noctem lucens tollet terrores noctis, quos inducunt tenebræ. *Idem.*

840. *Vincetque*] Nec luna cursu celeri, utpote 29 diebus, 12 horis, 44 min. consequetur solem. *Idem.*

841. *Curvo*] Per Zodiaci obliquum limitem. *Idem.*

842. *Ibit*] Confundentur sidera & elementa, quæ Stoicis Divi. *Idem.*

844. *Hic,*] Zodiacus, sub quo Sol & Luna decurrunt. *vel* in quo signa duodecim Deorum toridem præsidio. *Manil. 2. lib. Idem.*

845. *Obliquo*] Ab utroque tropico per Æquinoctialem transverso, unde obliqui anguli. nec non signa oblique oriuntur & occidunt. *Idem. Zonas,*] Geminas mediæ Zonæ partes, quæ ab utroque Æquinoctialis latere Tropici terminantur. *Idem.*

846. *Flectens*] Varians anni longitudinem ad motum solis per Zodiac. *vel* annum longum 3500. solariuni perficiens super suos polos. *Idem.*

848. *Hic,*] Aries sub ortu solis inducit Zephyrum, quo flante tempus navigationis aperitur. *Idem.*

Aries præceps ibit in undas,
 Per quas pavidam vexerat Hellen.
 Hic, qui nitido Taurus cornu
 Præfert Hyadas, secum Geminos
 Trahet, & curvi brachia Cancri.
 Leo flammiferis æstibus ardens 855
 Iterum è cœlo cadet Herculeus.
 Cadet in terras Virgo relictas;
 Justæque cadent pondera Libræ;
 Secumque trahent Scorpion acrem.
 Et, qui nervo tenet Æmonio 860
 Pennata senex spicula Chiron,
 Rupto perdet spicula nervo.
 Pigram referens hiemem gelidus
 Cadet Ægoceros, frangetque tuam,

Quis-

850. *Aries*] Aries ille aureo vellere insignis fingitur Hellen, à cuius casu Hellepontos dicitur, & Phryxum, Athamantis iram fugientes per mare vexisse, deinde inter astra collocatus. *Delrius. Præceps*] De Zodiaco cadet in mare, &c. alludit autem ad fab. Arietis aurei velleris, vide Troad. 1032. *Farnabius.*

852. *Hic,*] Hippol. v. 202. *Idem.*

853. *Hyadas,*] Sucas stellas 7. Atlantis filias à fratre Hyante (quem deplorantes in cœlum translatae sunt) denominatae. *Idem. Geminus*] Signum tertium sive Castora & Pollucem, seu Iasonem & Triptoleum. *Idem.*

854. *Curvi*] Chelas incurvi Cancri, à Iunone inter astra positi, quod Hydrae adversus Herc. subsidiarius fuerit. *Idem.*

856. *Iterum*] Semel enim deciderat ex Lunari globo. vide Herc. Fur. v. 83. *Idem. Herculeus.*] Ab Herc. victus & à Iunone in cœlum translatus. *Idem.*

857. *Virgo*] Erigone seu Altraa Iovis & Themidos filia jam recidet in terras quas eade madentes olim reliquerat. *Idem.*

858. *Iustæque*] Quæ iuste pondetæ, vel quæ noctes diebus æquat. *Idem.*

859. *Secumque*] Inest enim Libræ spatio pars Scorpii prior. *Idem. Scorpion*] Quod Orionem tentarat interinere, in astra relatum. *Idem.*

860. *Et, qui nervo*] Chiron Centaurus, non quidem, ut Suidas nugatur, Ixionis; sed potius Saturni filius ex Cracini & Acusilai comitorum sententia, vulneris impatiens sagittâ Herculis in pedem ejus delapsâ, vel teste Mnesagora, longioris vitæ rædio, à Iove impetravit ut sibi mori liceret; itaque inter sidera fuit translatus, Higyno auctore. *Delrius.*

861. *Senex*] Theocritus: Κρητῆρ Ηορκαλλῆι γῆσαν ἐστὶν οὐλὸ Χείρων. *Idem. Chiron,*] Centaurus, Herculis sagitta quæ forte deciderat supra pedem vulneratus, Iovis miseratione in cœlum relatus, dictusque Sagittarius. *Farnabius.*

862. *Rupto*] Cadente ipso Chirone. *Idem.*

863. *Pigram*] Primum signum Hyemale. *Idem.*

864. *Ægoceros,*] Capricornus, qui cœlum

Quisquis
 Ultima c
 Monstra
 Merget
 Et qui m
 Fluminis
 Magnosq
 Frigida
 Custosq
 Jam non
 Nos è ta
 Digni, p
 Cardine
 In nos a
 O nos c
 Seu per
 Sive ex
 Disced
 Quisqu
 Pereun

cœlum me
 indatus Gi

295 capra &
 865. Q
 de Aquatic
 crops, Hy

866. V
 ordine fig
 867. J

vers. 376.
 868. G

869. E
 ximus, &
 custos ab

871. M
 872. F

Quisquis es, Urnam. tecum excedent 865

Ultima cœli sidera Pisces.

Monstraque numquam perfusa mari

Merget condens omnia Gurges.

Et qui medias dividit Urfas,

Fluminis instar, lubricus Anguis : 870

Magnoque minor juncta Draconi

Frigida duro Cynosura gelu :

Custosque sui tardus plaustri

Jam non stabilis ruet Arctophylax.

Nos è tanto visi populo 875

Digni, premeret quos everfo

Cardine mundus.

In nos ætas ultima venit.

O nos dura sorte creatos,

Seu perdidimus solem miseri,

Sive expulimus ! Abeant questus.

Discede timor. Vitæ est avidus,

Quisquis non vult, mundo secum

Pereunte, mori.

ACTUS

cœlum meruit, quod Pan hujus specie
indutus Gigantes terruerat. ab *actus* us-

865. *Quisquis*] Neque enim constat
de Aquario, an fuerit Deucalion, Ce-
crops, Hylas, an Ganymedes. *Idem.*

866. *Ultima*] Vlt. Zodiaci in anni
ordine signum. *Idem.*

867. *Monstraque*] Arctos. supra
vers. 376. *Idem.*

868. *Gurges.*] Mare. *Idem.*

869. *Et qui*] Ruet anguis ille ma-
ximus, &c. Hesperidum quondam
custos ab Hercule interfectus. *Idem.*

871. *Minor*] Scilicet Ursa. *Idem.*

872. *Frigida*] Ad polam posita. *Id.*

873. *Tardus*] Qui polo positus gy-
rum minorem lentius oberrat. *Idem.*

874. *Stabilis*] Prope polum qui
stabilis. *Idem.* *Arctophylax.*] Custos
plaustri Bootes, Arcton enim quæ
plaustrum dicitur insequitur agitare
videretur. *Idem.*

875. *Nos è tanto*] Qui hucusque
fuerit. *Idem.* Non male animentur
aut interrogacionis aut aliâ notulâ, quâ
uruntur attoniti. *Gruterus.*

880. *Miseri*] Non nostra culpa,
merita nec morte perimus, sed miseri ante
diem.

881. *Expulimus !*] Per scelus no-
strum, culpa nostra. *Idem.*